

Manifesto.

Nöjesmaterial brukar generellt ha ett mer populistiskt tilltal och därigenom vara mer kommersiellt gångbart jämfört med kulturmaterialet. I takt med att kulturbegreppet idag omfattar betydligt mycket mer, för att inte säga att det står för någonting annat idag jämfört med 20 år sedan, så kan man utan djupare analys en ökning av nöjesrelaterat material i alla tidningar.

Vi frågar oss: är det så att den traditionella kulturjournalistiken fått mindre resurser och utrymme i tidningarna till fördel för den ökade nöjesjournalistiken?

Tanken är vidare att om det visar sig att kulturmaterialet minskat eller påverkats innehålls- eller formässigt av nöjesmaterialet så kan man dra slutsatser om att det skett en ökad kommersialisering av tidningarnas kulturutbud.

Kultursidorna har länge varit ett forum för diskussion och mer reflekterande eller analyserande text kring bland annat olika konstarter. Dessa sidor brukar även ofta omnämnas med ord som folkbildning och att de ska spegla samhällsdebatten genom att bidra med fördjupad kunskap. Det låter väldigt vackert men är det verkligen så idag?

Vad händer om utbudet på kultursidorna kommer att betraktas som slentriantexter som är nog så underhållande men där ingen läsare får ta del av något som leder till eftertanke? Provokation eller något som utmanar läsaren riskerar att gå förlorad i en tid där målet är att stryka medhårs - ingen ska uteslutas.

Detta kan tänkas vara en överdrivet pessimistisk syn på framtidsutvecklingen men är den verkligen helt obefogad? För att kunna säga något om hur den framtida utvecklingen kan se ut är det angeläget att se närmare på hur kultursidorna förändrats gentemot nöjesmaterialet de senaste decennierna. Vi ämnar göra detta.

Stephan Drenzel & Christian Ström

Syfte & Frågeställningar

Syftet med projektet är att undersöka vilka förändringar kulturjournalistiken genomgått de senaste decennierna, anledningarna till dessa (antagna) förändringar och vilken effekt dessa kan tänkas ha för den journalistiska produkten.

Vi vill undersöka vilket utrymme kulturmaterialet får i dagspressen idag jämfört med hur det såg ut för 20 år sedan och titta på hur denna utveckling sett ut.

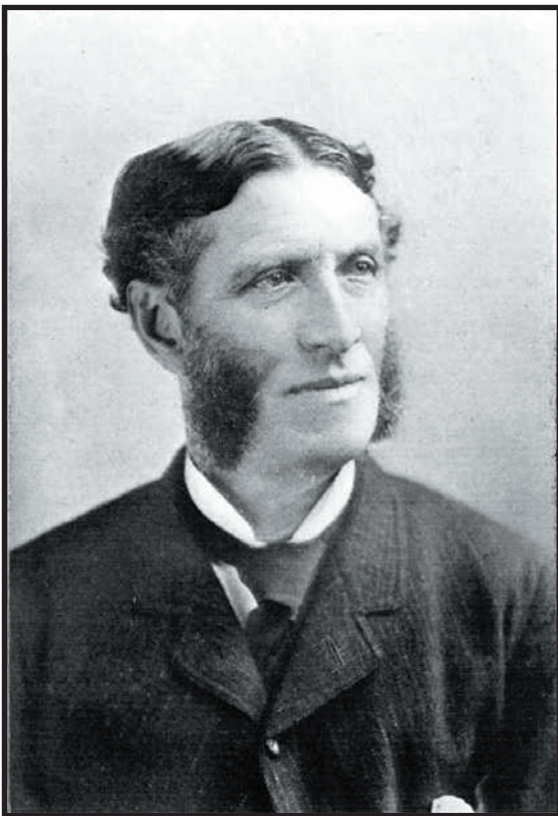
Vidare vill vi titta på hur innehållet på kultursidorna förändrats under samma period i förhållande till nöjesmaterialet.

I arbetet utgår vi från hypotesen att ett ökat nöjesmaterial tyder på en ökad kommersialisering då nöjesjournalistiken sett till form och innehåll bättre stämmer överens med kommersiella nyhetsvärderingskriterier än vad den klassiska kulturjournalistiken gör.

Vilket utrymme får kulturjournalistiken i dagspressen idag jämfört med för 20 år sedan?

Hur ser relationen kulturmateriale/nöjesmateriale ut och hur har det förändrats över tid?

Vad är anledningen till dessa förändringar?

”Kultur är strävan efter människans perfektion... Att vara kulturell är att känna det bästa av det som har tänkts och sagts i världen.”

– Matthew Arnold
Culture and Anarchy 1869

Matthew Arnold 1822 - 1888. Engelsk poet och kulturkritiker.

från ett foto av Sarony, Project Gutenberg

Finkulturen &

”Livet är kort, konsten lång, tillfället flyktigt, erfarenheten bedräglig, omdömet svårt”

–Hippokrates

Kultur är ett tämligen laddat ord. Oavsett vem man är ger begreppet eller bara närvaron av ordet upphov till en mängd känslor och åsikter. Reaktionerna är många och lika varierade. Det blir därför viktigt att försöka vara så klar som möjligt över vad som menas med begreppet. Hädanefter i detta arbete kommer vi att syfta till kultur i en humanistisk kontext, det så kallade kvalitativa kulturbegreppet. Kultur som betydligt vidare begrepp spänner annars över en rad olika fält som antropologi, sociologi och exempelvis biologi.

Med det kvalitativa eller humanistiska kulturbegreppet brukar man ofta referera till ordets begynnelse som *andlig odling*. I den här meningen innebär den kvalitativa biten en förutsättning att någonting av människans skapat, här menat artefakt eller produkt i konstnärlig mening har ett värde eller en kvalitet i sig. Det omfattar konstarterna som litteratur, konst, musik, film och teater samt religion och vetenskap. Alltså en mer snäv och traditionell *finkultur*. Som kontrast mot den traditionellt lite högre ansedda finkulturen brukar man tala om populärkultur vilket på nyhetsredaktioner oftast sorteras under samlingsbegreppet *nöje*. Till denna studie har vi strävat efter att i den mån det idag är möjligt hålla isär dessa båda begrepp.

För att kunna vara så enhetliga som möjligt har vi utgått ifrån mer subjektiv syn på dessa båda typer då vi försökt klassificera olika artikeltyper. Vi har alltså inte accepterat eller gått efter devisen att allt som finns på exempelvis Svenska Dagbladets kultursidor utgör kultur i den finkulturella bemärkelsen.

Problematiskt blir det självklart med artiklar som befinner sig i någon form av gränsland. Det är därför motiverat att här påpeka hur vi resonerat vid olika

sådana tillfällen man inte omedelbart utan djupare anblick kunnat beskriva en artikel som kultur eller nöje.

Litteratur är utan motsvarighet den dominerande konstarten som skildras på kultursidor. Av tradition och det faktum att litteraturen även delvis överlappar andra konstformer genom exempelvis litteratur som skildrar teater, bildkonst eller film får den lov att ta stort utrymme. När det kommer till frågan om litteratur som finkultur har vi klassificerat alla böcker, dikter, noveller, essäsamlingar eller annat liknande material som kultur. En sak som dock kan vara värt att påpeka är att därmed omfattas även barnböcker och bilderböcker under kulturkategorin.

Artiklar som på något vis berör kulturpolitik eller upphovsrätt har vi klassificerat som kulturtext. Sådana artiklar dyker framförallt upp en bit in på 2000-talet då fildelningsdebatten och Piratebay-rättegången börjar diskuteras och få utrymme på kultursidorna. Detta gäller främst morgonpressen då de under samma period samlat både traditionell finkultur och den i det här avseendet mer folkligare nöjesdelen under samma paroll – kultur.

När det gäller film har olika recensioner och artiklar placerats under både kultur och nöje beroende på några enstaka attribut. Då en definition av konsifilm inte lämpar sig i denna studie har vi helt enkelt sett till vart filmen är tänkt att visas, eller vilka vänder den sig till. Är filmen som artikeln handlar om tänkt för massdistribution på offentliga biografier runtomkring i hela landet har vi klassificerat artikeln under nöje medan motsatsen gäller om filmen endast går upp på några få biografier av smalare och mer nischad art. Givetvis är detta en praktisk lösning för tidsramen - för vad som är möjligt att utföra i denna studie. En annan faktor som spelat in

Populärkultur

foto: Talia Felix från Public Domain Pictures

i lite mindre grad är recensionstypen, om det är en mer analyserande eller reflekterande text. Generellt kan man dock säga att sådana texter framförallt vikts åt smalare och oftast mer konstnärligt ansedda filmer.

För att slippa problem med att se till innehållet rent ämnesmässigt på varje teater eller scenrecension, och i förlängningen i alla andra artikeltyper i studien, har vi valt att klassificera all inövad scenkonst som kulturartiklar. Dock så ingår därmed även sk. buskisshower och fars i vår tolkning.

Även musikartiklar krävde en lite närmare anblick i vår kodning. Generellt kan man säga att det är mer traditionell klassisk musik som det skrivs om i djupare reflekterande form på kultursidorna, vare sig det rör sig om en konsertrecension eller inspelningar på cd-skivor. Vi valde helt enkelt att se på all annan musik utöver

opera, klassisk och ren konstmusik, som det fanns någon enstaka artikel om som populärkultur. Denna avgränsning är framförallt rent praktisk då det inte går, inom ramen för detta arbete att börja genrebestämma musik som exempelvis jazzpop och liknande efter kultur- och nöjeskategorierna.

Slutligen i denna diskussion om kulturbegrepp och definitioner är det värt att låna några ord av den finlandssvenske författaren och litteraturkritikern Bo Carpelan:

– Ursprungligen hänvisar ju ordet till odling - till mänsklig aktivitet. För mig innebär kultur andlig odling, att man av livet får ut något som inte är bundet vid det materiella.

Stephan Drenzel

I **Nationalencyklopedin** kan man läsa följande om kommersialisering: göra (ngt) till föremål för vinstgivande affärsverksamhet.

På Wikipedia hittar man: Kommersiell verksamhet är en verksamhet som omsätter pengar och vars avsikt är att ge intäkter. Om målet är att intäkterna även ska ge överskott, vinst, kallas verksamheten ibland även vinstinriktad.

Kommersialisering handlar i grund och botten om att göra vinst. Att tjäna pengar på en vara eller tjänst. Tidningar vill (åtminstone de stora morgon- och kvällstidningarna) i likhet med andra företag tjäna pengar på sina vara/tjänst (tidningen). Detta påverkar i sin tur vad som bevakas och vad som ges plats i tidningen. Detta behöver inte nödvändigtvis vara av ondo men det kan vara viktigt att vara medveten om att det kan påverka.

Vissa varor/tjänster tillskrivs en funktion utöver att den är en vara eller tjänst. Vilka varor eller vilka tjänster det här gäller och i vilken utsträckning det finns värden hos dessa som måste bevaras eller skyddas från kommersiella krafter (eller i alla fall från allt för starka sådana) är en ständigt pågående diskussion som oftast handlar om viktiga samhälls- och välfärdsfunktioner. Till exempel skolor och sjukhus. Medierna skulle kunna vara en sådan funktion genom att de granskar makthavare och är ett verktyg för individerna i en stat för att dessa ska kunna fungera som informerade medborgare av ett demokratiskt samhälle.

De kommersiella nyhetskriterierna bygger på att försöka förmedla en nyhet så snabb som möjligt med minsta möjliga arbetskraft och

budget. Till detta kan också läggas att för de medier som bygger sin verksamhet på att berätta om sensationer i något avseende så spelar en nyhets underhållningsvärde en avgörande roll i relation till relevans, sanning och riktighet.

Kommersiella värderingar kan ta sig uttryck i journalistiken på så sätt att tidningarna blir mer likriktade och försiktiga för att inte stöta bort någon och att det material som publiceras och att de ämnen som bevakas blir så baserat på målgruppsstänk eller föreställningar om vad läsarna vill ha. Det vill säga, man bevakar och skriver om det man tror lockar flest läsare och nya målgrupper för att på så sätt sälja fler tidningar och prenumerationer.

Det viktiga i just det här projektet är att undersöka hur kulturjournalistiken påverkats av förändrade nyhetskriterier och målgruppsanpassningar på grund av en ökad kommersialisering och om detta fört med sig att kulturjournalistiken fått ett minskat utrymme och mindre resurser.

I Sverige ägs tidningarna framför allt av stora "tidningsfamiljer" vilket gör att det inte spekuleras i tidningsaktier i samma utsträckning som i andra länder. Detta minskar i sin tur kravet från aktieägare på kortsiktiga vinster. Svenska tidningar kan därför, på ett annat sätt än vissa av sina utländska motsvarigheter, arbeta med en annan typ av långsiktighet vilket kan påverka typen av förändringar som görs för att öka lönsamheten. Något som är viktigt att ha i åtanke när man diskuterar kommersialisering i den svenska pressen.

Christian Ström

Kultursidor - en historisk utveckling från högt mot lågt

Kulturartiklar, och då främst kritik har funnits med i nyhetstidningar som återkommande inslag i snart 100 år. Från att tidigare ha varit ett begrepp med bestämda konnotationer har utvecklingen gått mot ett enklare tilltal och där man ser tendenser till hur alltmer nöjesinriktat eller populärkulturellt material börjar ingå under samlingsnamnet kultur.

Oscar Levertin, var en av de tidiga tongivande rösterna i kulturdebatten. Han bidrog med kritik till aftonbladet och senare i Svenska Dagbladet kring sekelskiftet 1800-1900.

Den första riktiga kultursidan kom 1918 när Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning började publicera en kultursida i den dagliga utgåvan. Märk väl att vi här talar om kultursidor i nyhetspress, inte *kulturjournalistik* i olika special tidskrifter eller som rent yrkesutövande. De tidiga kultursidornas utveckling hänger av naturliga skäl ihop med den moderna storstadspressens framväxt och i urbaniseringen i Sverige.

Då denna studie endast behandlat tidningar så långt bakåt som april 1990 känns det inte lönt att mer än generellt gå in på allmän historik och tendenser över utveckling fram till idag. Sett till det forskningsmaterial och den litteratur som under senare tid publicerats om ämnet oroas främst utövarna – kritikerna eller kulturjournalisterna.

Kritikuppdraget för att nämna en mer klassisk sida av kultursidorna har genomgått en expansion från 1900-talets början mot en professionalisering utanför det som ofta brukat betraktas som de borgerliga salongerna. Kritikerna själva, dessa som exempelvis Tomas Forser i sin avhandling *Kritik av Kritiken* beskriver som förmedlare mellan marknaden och konsten ser på sitt ansvar med stort allvar och viss oro som vi kommer att se i senare texter.

Kultursidornas innehåll och utformning är självfallet naturligt betingad av mediernas målsättning och värdering för att inte tala om produktionsmedlen. Givetvis är detta känsligt för politiska svängningar i samhället och inte minst för redaktionssidans känsla för opinionsbildandet. Som exempel påpekar poeten och kulturskribenten Björn Gustavsson i sin bok *Farväl Kultursidor* om hur tidningen Kvällspostens kultursidor under en period från mitten av 1900-talet ansågs vara av god kvalitet. 1971 så beslöt

Urval

Grunden för resultaten springer ur en kvantitativ innehållsanalys av DN, SvD, Aftonbladet och Expressens kultur- och nöjessidor de senaste 20 åren. Vi har gjort 5 nedslag; 1990, 1995, 2000, 2005 och 2009. Från vart och ett av åren och tidningarna har vi undersökt 14 datum. Vi valde 2-8 april och 1-10 oktober då det dessa datum inte inträffar något årligt arrangemang som skulle kunna påverka våra resultat (datumen valdes efter att vi tittat igenom tidningarna från 1990 utan att hitta något som verkade påverka resultaten i någon riktning). Sammanlagt handlar det alltså om 280 tidningar som kodats och 6715 artiklar. 3075 kulturartiklar och 3640 nöjesartiklar.

Vi valde tidningarna DN, SvD, Aftonbladet och Expressen för att kunna undersöka om det finns skillnader i hur utvecklingen på kultursidorna sett ut mellan kvälls- och morgonpressen. När det gäller just morgonpressen valde vi DN för att den är Sveriges största morgontidning och SvD för att den är den tidning som vi tänker oss tydligast konkurrerar med DN och som har flest likheter med denne när det gäller typ av bevakning och bevakningsområde.

Metod

Den kvantitativa innehållsanalysen vi använt oss av bygger på två olika kodscheman: ett där vi sammanställde antalet artiklar och sidor efter typ, ämne och placering och ett andra där vi tittade närmare på geografien, producenten och typ av artikel. Vi har delat in alla artiklar under någon av följande kategorier: Notis, Nyhetsartikel, Debatt, Krönika, Recension, Illustration/frilagt citat, Kommentar och Övrigt.

Våra resultat bygger också på intervjuer med representanter och skribenter för de olika tidningarna även om tonvikten är tänkt att ligga på innehållsanalysen.

Bilagor

Endast tidningar som ingår utan extra kostnad är undersökta. Vi har valt att bortse från bilagor och extratidningar som kostar extra eftersom det vi ville undersöka är det material som alla tar del av. Ta som exempel att vi istället skulle ha mätt hur mycket utrymme fotboll får i en vanlig dagstidning. Om vi då skulle ha räknat in extrabilagor, som det betalas extra för, så skulle vårt resultat påverkas märkbart hos de tidningar som har fotbollsbilagor en gång i veckan trots att många som köper tidningen inte köper till bilagan. För att slippa all sådan problematik beslutade vi helt enkelt för att hålla oss till "grundtidningen".

Vidare har vi inte räknat med regionala bilagor som till exempel DN på Stan eftersom dessa bara utkommer i Stockholm (här kan hävdas att DN är en Stockholmstidning men eftersom den ges ut i hela landet och bara ska ha fokus på Stockholm så har vi valt att bortse från den och bara räkna in de delar som alla har tillgång till).

Restaurang- och krogguider har vi valt att bortse från, trots att de fått allt större utrymme på senare år, av den anledningen att vi inte anser att de passar in i den klassiska definitionen av varken kultur eller nöje. Att vidga begreppet alltför långt från grundbegreppen skulle bli problematiskt då det skulle innebära att vi ständigt skulle ha hamnat i nya avvägningar för vad som ska klassas som framför allt nöje. Att lyfta fram problematiken på förhand avhjälper det en del och just det faktum att det finns en problematik i gränsdragningen visar i sig ytterligare på hur kultur och nöje numera flutit samman med och kommit att innefatta även livsstil, mode och mat.

Format

Att morgontidningarna blivit tabloider under 2000-talet påverkar hur man ska bedöma antal sidor (och därmed hur mycket utrymme de olika delarna får). Här har vi följt Josefin Sternviks råd och helt enkelt räknat varje broadsheetsida som två tabloidsidor. Det är en väldigt förenklad metod men i brist på bättre alternativ är det bara att försöka vara uppmärksam på de problem som kan uppkomma när man räknar på det här viset och ha i åtanke hur de olika formaten skiljer sig åt när det gäller exempelvis redigering och annonsplatser.

Källor

Josefin Sternvik, forskare JMG
Metoder i kommunikationsvetenskap Mats Ekström Larsåke Larsson

Christian Ström

DN

1990

1995

2000

2005

2009

12 DN genom åren

1990

SvD

1995

2000

2005

2009

SvD genom åren 13

SvD:s Nöje går framåt...

Sett till antalet är SvD:s kulturartiklar fler idag än i början på 90-talet. En ökad andel nöjesmaterial verkar vid en första anblick inte påverkat kulturmaterialiets omfattning. Tittar man närmare visar det sig dock att en hel del trots allt har hänt även på kultursidorna.

Idag, precis som för 20 år sedan, domineras SvD:s kultursidor av recensioner och då framför allt litteraturkritik. Något man delar med de andra undersökta tidningarna även om SvD är den tidning som på tydligast sätt går ut med en ambition och vilja att satsa på just litteraturrecensioner. Sammanlagt är i snitt ungefär en tredjedel av artiklarna på SvD:s kultursidor en recension av någon typ. Trots att det fortfarande är den dominerande typen artikel så har andelen recensioner minskat något med tiden. 1990 var 43,2 procent av artiklarna en recension, 2009 var samma siffra "bara" 30,4 procent.

När det gäller mer nyhetsaktigt material som exempelvis notiser och artiklar som till formen är mer rena nyhetsartiklar har det inte hänt särskilt mycket under den period vi undersökt. Åtminstone inte sett till *antalet* notiser och artiklar. Notiserna har pendlat lite i sitt antal men när det gäller ramärtalen så är skillnaden bara 3,5 procent sett till det totala antalet artiklar och notiserna utgör idag ungefär en femtedel av materialet på SvD:s kultursidor. Lika små är skillnaderna när man tittar på antalet nyhetsartiklar som idag, liksom 1990, står för ungefär en fjärdel av antalet artiklar.

Undersökningen visar tydligt hur man börjat använda sig av illustrationer och friställda citat vilket hänger

ihop med övergången till tabloid och förbättrade möjligheter när det gäller redigering.

Idag formmallar man sidorna på ett helt annat sätt än tidigare och uppbyggnaden av sidorna ser väldigt annorlunda ut. Innan tidningen blev tabloid använde man sig överhuvudtaget inte av illustrationer och fristående citat (eller åtminstone i så pass liten utsträckning att vi lyckades snappa upp någon under de veckorna vi undersökt). 2009 hade man sammanlagt 13 illustrationer och citat vilket motsvarar nästan en om dagen. Detta låter inte som så mycket men det visar ändå på att någonting förändrats. Hur obetydlig denna förändring än kan tyckas vara.

Av de inslag som funnits med "från början" hittar man de största ökningarna i antalet krönikor och kommentarer. Jämfört med 1990 så var antalet krönikor fem gånger så många 2009. Antalet kommentarer fyra gånger så många. Nästan var tionde artikel var en kommentar och ungefär en av tjugo artiklar var en krönika under de undersökta veckorna förra året.

Något som fått stå tillbaka på senare år är antalet debattartiklar. Från 2009 hittade vi så få som tre debattartiklar vilket kan jämföras med att vi från år 2000 hittade 19 artiklar av samma typ.

Ser man till artiklarnas geografi, det vill säga om den

Till vänster: SvD nöje från 2005, Till höger: SvD nöje från 2009

handlar om något vi klassat som nationellt respektive internationellt, så kan man se att den absolut största delen är nationella. Föga förvånande kanske med tanke på kulturjournalistikens natur och den klassificering vi använt oss av men det kan ändå vara värt att nämna, om än i förbifarten.

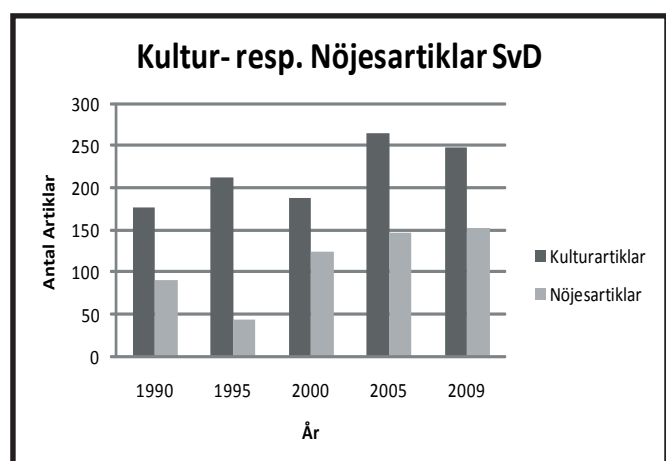
Totalt sett har antalet kulturartiklar i SvD blivit fler de senaste 20 åren. Detta har förmodligen att göra med just den ökade delen kommentarer, illustrationer och citat. Det totala antalet tecken som skrivits i tidningen har med största säkerhet inte ökat bara för att antalet artiklar gjort det.

Tittar man på nöjesartiklarna under samma period kan man se en tydlig ökning i antal. Från 90 artiklar 1990 till 152 artiklar 2009. Dock bör nämnas att antalet nöjesartiklar varierat en del fram och tillbaka under åren på grund av omstrukturering i SvD:s upplägg. Eftersom vi valt att inte titta på artiklar i sektioner som är uttalade stockholmsdelar så blir resultatet något osäkert och det är svårt att peka på spikraka trender. Klart är dock att de blivit fler.

Nöjesartiklarna har inte, om man ser till antalet, påverkat antalet kulturartiklar. Det är givetvis möjligt att

det påverkat längd och typ av artiklar men det är inget som vi kunnat se utifrån vår kvantitativa innehållsanalys. En rimlig tanke är att antalet tecken skrivna om kultur jämfört med antal tecken skrivna om nöje blivit färre rent procentuellt men det är som sagt ingenting vi kan visa några siffror på. Genom analysen kan vi inte heller säga någonting om ekonomiska förutsättningar eller personal.

Christian Ström

Totalt antal artiklar: 1642 st

Anna Ångström, teaterkritiker på SvD

foto: Christian Ström

...vilket kan vara

Morgontidningarnas kultursidor har förändrats. Nöje och kändisnyheter tar allt större plats och tabloidiseringen har gjort texterna kortare. Ett hot mot kulturjournalistikens kvalitet eller en berikande effekt av tidsandan? Åsikterna går isär.

Anna Ångström har varit verksam som skribent på SvD:s kulturredaktion i 17 år där hon skriver om scenkonst. Hon har tydligt märkt hur kultur- och nöjesjournalistiken flutit samman:

– Tidigare hade vi inte ens någon avdelning som hette nöje.

Nöjes- och kändisartiklarna har inte bara blivit fler utan de tar också större utrymme i anspråk än tidigare. Anna förklarar att det som tidigare blev en notis, om det fick plats alls, idag kan bli en stor bildsatt artikel. Anledningen tror hon är att man försöker att hitta nya målgrupper:

– Man skriver om nöje för att locka de yngre läsarna, säger hon och utvecklar, de är mer benägna att byta mellan olika tidningar och att använda webben.

SvD:s kulturchef sedan ett år tillbaka, Stefan Eklund,

tycker inte att ökningen av nöjesnyheter handlar om att locka nya målgrupper och tror inte heller att tidningen kommer att gå mot ett mer nöjesinriktat innehåll.

– Vi har en viss typ av läsare och skulle inte vinna något på att försöka popularisera vårt material, snarare skulle vi förlora på det, säger han.

För honom handlar det om att hitta en mix och en variation i materialet.

– Vi försöker ha kontraster i vår bevakning; en kontrast mellan högt och lågt men där det låga aldrig får bli banalt. Vi har till exempel inget skvaller i tidningen som man kan hitta i kvällstidningarna.

Han ser fler positiva effekter av att nöjesjournalistiken glidit in och samman med den klassiska kulturjournalistiken.

– De två genren har lärt sig lite av varandra, kulturen har blivit enklare i sitt tilltal och nöjet kanske har lärt sig att man ibland måste förklara lite mer. Kulturbegreppet

Stefan Eklund, Kulturchef på SvD

foto: Christian Ström

bra för kulturen

har vidgats och blivit integrerat med nöjesbegreppet.

Stefan Eklund ser inte kvalitativa skillnader mellan kultur och nöje idag och menar att det blivit svårare att skilja de båda åt.

– Det är svårt att kategorisera idag eftersom begreppen löses upp, speciellt när det gäller exempelvis konsertrecensioner, säger han.

I slutet på 2000 gick SvD, liksom många andra tidningar, över från broadsheet till tabloid. Det förändrade förutsättningarna för hur man bygger upp tidningen. Bland annat har texterna blivit kortare och kritiker menar att det försämrat kvalitén på texterna. Anna Ångström beskriver förändringen:

– Förut kunde en artikel vara 7000-8000 tecken, idag är en lång artikel 5000 tecken och en lång recension 3000 tecken. Det mesta har blivit hälften så långt och det är tråkigt, när texterna blir kortare så finns det inte samma möjligheter för kritik och folkbildning.

Att texternas längd kortats betydligt ser inte Stefan Eklund som något nödvändigtvis negativt och menar dessutom att formatet isig inte utgör ett hinder för att

publicera längre material.

– Det är bättre texter idag än för 10-15 år sedan, säger han och fortsätter, kortare texter kan ibland vara bättre. En text behöver inte vara bra bara för att den är lång.

Christian Ström

Fakta: Stefan Eklund
Nyttillträdd kulturchef på SvD. Tidigare chef för Borås tidnings kulturredaktion där han tidigare också varit biträdande nyhetschef och sportreporter.

Fakta: Anna Ångström
Skriver om scenkonst på SvD:s kultursidor sedan 1993. Har tidigare varit redaktör för SvD:s nöjesbilaga "Gajden" och varit journalistiskt verksam sedan hon lämnade journalisthögskolan i början av 80-talet.

Fler artiklar– på samma utrymme

Nöjesartiklarna i DN:s kulturdel har blivit betydligt fler. Idag är de nästan dubbelt så många som för 20 år sedan. Trots detta är antalet kulturartiklar i samma del nästan oförändrad.

Tidningens totala antal kulturartiklar skiljer sig endast marginellt under de år och veckor vi tittat på. 1990 hade man under de undersökta veckorna 226 kulturartiklar och 2009 hade man 238 stycken. Däremot har antalet kultursidor blivit fler med åren men det förklaras snarare genom att tidningen blivit tabloid än att kultursidorna skulle ha fått en större del av tidningens totala utrymme. I relation till det totala sidantalet har ungefär lika stor del av sidorna utgjorts av kultursidor under alla de år vi tittat på med en liten uppgång under 2005.

Tittar man på typen av artiklar ser man till exempel att antalet debattartiklar under de undersökta veckorna var 13 stycken 1990 och endast två fler, det vill säga 15 stycken, nästan 20 år senare. Endast en marginell skillnad.

Detsamma gäller antalet nyhetsartiklar som utgör ungefär en femtedel av DN:s kulturmaterial. Där är skillnaden som störst 1,9 procent mellan åren.

Även recensionerna har legat relativt konstant under åren. Idag (här: 2009) är nästan 3 av 10 kulturartiklar en recension. Jämför man detta med hur det såg ut 1990 så har andelen recensioner minskat med lite mindre än fyra procent. Precis som när det gäller SvD så är lejonparten av recensionerna litteraturkritik.

Den stora förändringen hittar man om man tittar på antalet krönikor och kommentarer. Antalet krönikor har mer än halverats (från 28 till 13) under åren samtidigt som

antalet kommentarer nästan fördubblats. Att antalet krönikor minskat samtidigt som antalet kommentarer ökat kan mycket väl ha att göra med det minskade utrymme i och med tabloidiseringen 2004. Kommentarer skulle kunna sägas fylla en liknande funktion som krönikorna och en förklaring är således att man helt enkelt ändrat på lite av den form man har för att låta skribenter uttrycka sina åsikter.

I likhet med SvD kan man se hur man på 2000-talet börjat använda sig av illustrationer och frilagda citat. DN var något år före konkurrenten och redan 2000 kunde man hitta illustrationer och citat. Det är givetvis möjligt att denna typ av material börjat användas tidigare men eftersom det är fem år mellan nedslagen i undersökningen så går det inte att säga exakt när dessa börjat användas baserat på det material som undersökts.

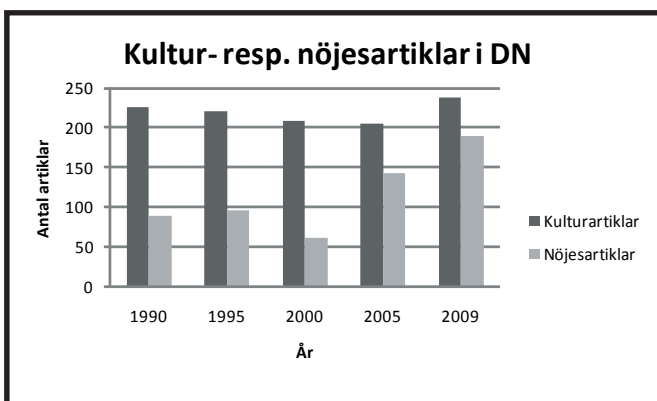
Att antalet kulturartiklar varit mer eller mindre oförändrade under åren har inte hindrat en kraftig ökning av antalet nöjesartiklar. Under de två veckorna som undersökts 1990 kan man hitta 89 artiklar om nöje, 2005 var samma siffra 142 artiklar för att sedan öka ytterligare fram till 2009 då det fanns 189 artiklar om nöje. Nöjesdelen har växt men inte nödvändigtvis på bekostnad av antalet kulturartiklar.

Christian Ström

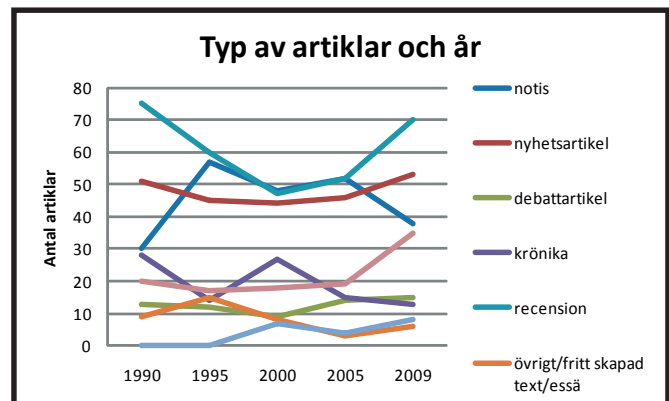

Det är inte bara artiklarna som samsas på ett allt trängre utrymme.

foto: Christian Ström

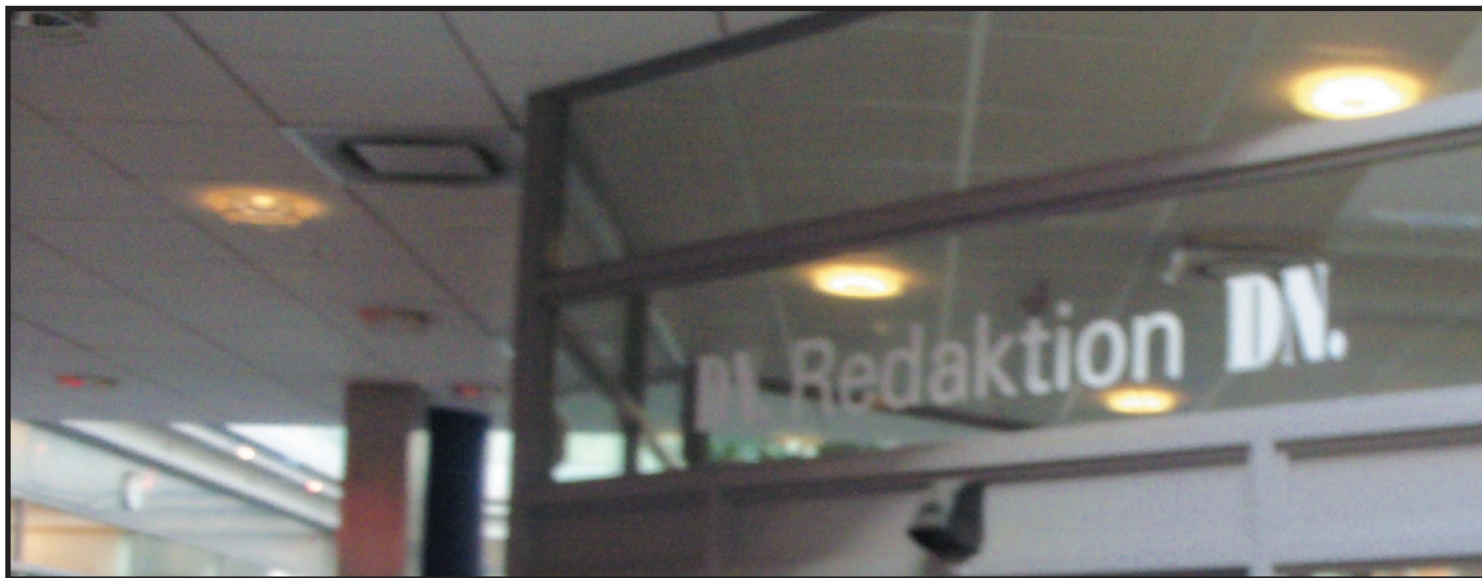

Totalt antal artiklar: 1673 st

Totalt antal artiklar: 1097 st

Kritiken i fara när

Utanför DN:s redaktion

Slår man upp DN:s kulturdel idag hittar man nästan lika många artiklar om rockmusik, internationella kändisar och krogar som artiklar om ny litteratur och konst. Skillnaden mellan nöje och kultur blir allt mindre och begreppen allt vagare.

Maria Schottenius var fram till för bara någon vecka sedan kulturchef på DN och hon har märkt av hur kultursidorna förändrats och hur gränsen mellan kultur och nöje blivit allt tydligare.

– Hierarkierna har brutits ner och det finns inget "fin"- och "fulkultur" längre, säger hon.

Hon förklarar att det handlar om en generationsväxling och att de yngre inte har något behov av att dela upp och hierarkisera. Hon upplever breddningen av materialet på kultursidorna som positiv och menar att många läsare är intresserade av att läsa både kulturartiklar om litteratur och nöjesartiklar om popmusik och att både nöjes- och kulturmaterialet har sin för- och nackdelar.

– Det finns bra och dåligt i alla genrer. Bra och dåliga dikter på samma sätt som det finns bra och dålig popmusik. Jag tror absolut nöjesmaterialet är här för att stanna, konstaterar den före detta kulturchefen.

Att ett ökat utrymme för nöjesmaterialet än så länge inte påverkat kulturartiklarnas antal betyder inte att det inte kan påverka kulturjournalistikens förutsättningar på andra sätt. Ingegärd Waarenperä har arbetat på DN sedan 1981 och som teaterkritiker sedan 1986. Hon har märkt av förändringen.

– Nöje tar stor plats och det är klart att det påverkar, säger hon och fortsätter, det är fler som ska dela på samma pengar.

Hon tror att anledningen till att nöjesmaterialet fått ett ökat utrymme är för att man från ledningens sida försöker bredda målgruppen och locka fler läsare.

Något som också har förändrats på kultursidorna är formen och längden på artiklarna. Särskilt sedan DN bytte till tabloidformat 2004 har texterna blivit kortare och det kan finnas en fara att kvalitén på artiklarna blir lidande.

– Det påverkar innehållet och utrymmet för kritik och diskussion blir mindre, menar Ingegärd Waarenperä och utvecklar, platsen för kritik försvinner och allt reduceras till utropstecken. Det finns inte samma möjlighet att motivera och engagera.

Maria Schottenius håller med om att texterna blivit kortare och att detta ställer högre krav på skribenterna och redaktörerna.

– Om man ska få med en längre text måste man kunna

texterna kortas

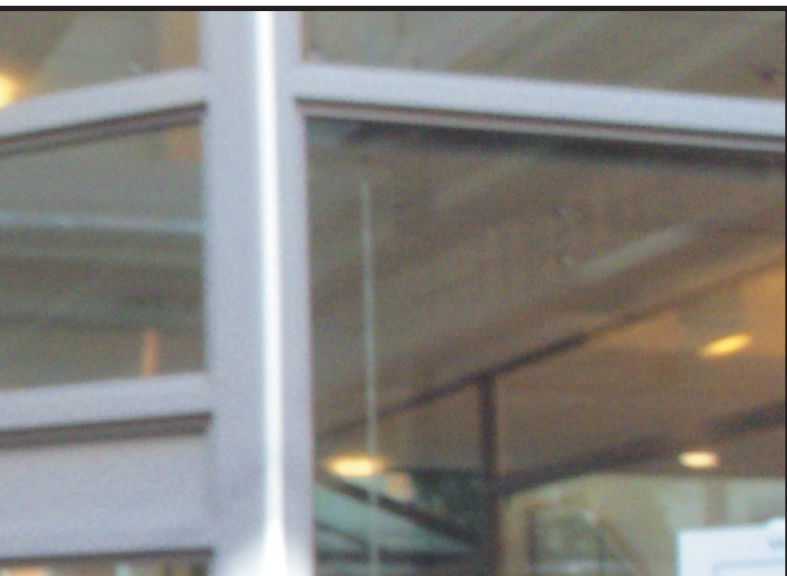

foto: Stephan Drenzel

motivera längden och det blir väldigt viktigt med aktiva redaktörer.

Tabloidiseringen och influenser från nöjesjournalistiken har också påverkat språket och tilltalet på kultursidorna. Det har i allt högre grad blivit mindre akademiskt och krävande.

– Tilltalet har blivit snabbare och fränare och jag upplever idag ingen skillnad i språket mellan kultur och nöje, konstaterar Maria Schottenius och tillägger, det har blivit en modernare kultursida där alla ska känna sig välkomna.

Christian Ström

Fakta: Maria Schottenius
Skrubent på DN som fram till nyligen var kulturchef på kulturredaktion. Har även arbetat som kulturchef på Expressen (93-02) samt varit kulturråd i London. Kom till DN 2004.

Fakta: Ingegärd Waarenperä
Har arbetat på DN sedan 1981, då på sätteriet. Började skriva teaterrecensioner 1986 och är idag ansvarig för scenkritiken på DN.

Maria Schottenius, kulturskrubent och tidigare kulturchef på DN

foto: Stephan Drenzel

Ingegärd Waarenperä, scenkritiker på DN

foto: Stephan Drenzel

SAMMA(N)

Bara genom en snabb genomblickning av morgontidningarnas kultursidor under de två gångna decennierna blir de ökade satsningarna på nöjesmaterial tydlig. Skribenter och kulturchefer på tidningarna tror att det är en trend som kommer att hålla i sig och växa.

För 20 år sedan utgjorde nöjesartiklarna inte ens hälften av det totala antalet artiklar på DN:s och SvD:s kultursidor. Idag är de ungefär dubbelt så många och är nästan ikapp de klassiska kulturartiklarna i antal. Men trots att de på flera sätt slåss om samma utrymme som kulturartiklarna har dessa under samma period inte blivit färre. Något som kan förklaras med att kulturartiklarna blivit kortare istället för färre, vilket skribenter och kulturchefer på tidningarna också styrkt i intervjuerna.

Huruvida en minskning av artiklarnas längd kan påverka kvaliteten på artiklarna är de tillfrågade intervjupersonerna inte helt överens om. Skribenterna uttryckte en rädsla för att en kortare artikellängd ger en minskad möjlighet till kritik och analys vilket skulle kunna sägas vara ett tecken på en kvalitetsförsämring. Kulturcheferna å andra sidan menade att kvaliteten på en artikel inte är avhängig dess längd och att kortare texter ibland till och med vara att föredra. Att kulturartik-

larnas kommenterande och kritiska funktion är en viktig del av kulturjournalistiken är man dock ense om.

Att utrymmet blivit mindre för kulturartiklarna kan dock inte enbart förklaras med stora satsningar på nöjesmaterial. När tidningarna under 2000-talet gick över från fullformat till tabloid kortades längden på artiklarna ned avsevärt. Hur kombinationen med ett format som inte tillåter långa artiklar (här råder viss oenighet) på samma vis och förändringar i vad tidningarna prioriterar påverkat kvaliteten på kulturjournalistiken råder det delade meningar om men klart är att någonting har hänt.

Vad gäller de innehållsmässiga förändringarna på kultursidorna så är den tydligaste förändringen att morgontidningarna i allt högre grad börjat använda sig av frilagda citat och illustrationer. Detta har att göra dels med skillnader i format och dels med att man idag satsar mer på och har större möjligheter att redigera

FATTNING.

sidorna på ett smidigt sätt.

Formen har i takt med de nya möjligheterna och förutsättningarna blivit allt viktigare och i intervjuerna framkommer tydligt hur man idag mallar sidorna på ett annat sätt än tidigare. Formen utgör grunden för innehållet och att man idag har vissa sektioner som "ska" fyllas snarare än en form anpassad efter innehållet. Upplägget kräver en större mängd av en viss typ av material (exempelvis citat och illustrationer) vilket gör att redaktionerna idag, på ett annat sätt än tidigare, behöver lägga mycket tid på material som egentligen mest kan beskrivas som utfyllnad och effekt. När tiden som läggs på en typ av material ökar utan att man ökar personalstyrkan minskar givetvis den tid man har att lägga på något annat. Detta i sin tur kan givetvis tänkas vara negativt för kvaliteten på texterna i övrigt.

Vidare kan man se förändringar i hur man bedriver kulturjournalistik på morgontidningarna i en ökad

arbetsbörda och sämre ekonomiska förutsättningar. Tidningarna har idag en relativt hög andel inköpt material på kultursidorna, något som är väldigt kostsamt. För att spara in på sina utgifter försöker man därför minska andelen inköpt material och istället försöka utnyttja den arbetskraft som redan finns på redaktionerna. Detta leder till en ökad arbetsbörda för skribenterna vilket kan påverka kvaliteten negativt då man inte kan lägga samma tid på artiklarna som tidigare.

Slutligen kan man i kulturartiklarna se en förändring vad gäller det språk som används. Intervjupersonerna är eniga om att språket har förändrats med tiden och att detta kan ha att göra med hur nöjesjournalistiken blivit en allt större del av kultursidorna. Kulturmaterialet har på ett sätt färgats av nöjesmaterialets lite enklare tilltal vilket säkerligen kan förklaras av hur man, på samma sätt som man plockat in mer nöjesmaterial för att locka nya målgrupper, förenklat och förkortat för att göra språket mer lättillgängligt och på så sätt locka en bredare typ av läsare. Det bör dock tilläggas att detta är klart diskuterbart och att inte alla av de intervjuade tidningsmedarbetarna skulle hålla med om att förändringarna i språket har att göra med en form av popularisering.

Christian Ström

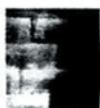

kultur

Kulturchef: Åsa Linderborg tel: 08-51 42 47 55
Redaktionssekreterare: Helena Bergstrand tel: 08-51 42 42 28
Annonser: tel 08-725 23 00 Adress: Aftonbladet 105 18 Stockholm
E-post: kultur@aftonbladet.se Internet: www.aftonbladet.se

Dagens

... filmduk

Stockholm
filmfestivals isfilmduk
Filmduken görs av is från Torne älv
och väger 10 ton. Premiärvisning den
21 november.

» TIDSKRIFT Senaste numret av högaktuella och månatliga Grönköpings Veckoblad (nr 7) har utan större besvär anlänt. Som alltid har dess spårsäkra murvlar nosat upp några av de hetaste nyheterna och skandalerna i sitt allt bredare upptagningsområde. Att Ångfartyget Grönköping III kapats väcker berättigad oro, det skall ha sikats åt Skövde-hället, men förhoppning: is har fartyget strax överträtt kommungränsen, varvid det till statistikens fromma blir ett ärende för kollegerna i Hjo. Kulturnyheterna står som alltid högt på agendan, liksom på sidorna. Man publicerar några utdrag

Prydfestival i Grönköping

ur den efterlängtrade dagboksromanen Jag och doktor Glas, författad efter senaste trend av frk Ada A:son Susegård. Nämda Frk Susegård får dock snart konkurrens av Frida Pjälterud-Glad, som arbetar med en fortsättning av Den

allvarsamma loken där den trolöse maken Arvid S. far utrikes och så råkar göra Dagmar till en rent självständig kvinna, med såväl barn som anställning. Naturligtvis har Grönköping haft stor festival under sommaren. Prydparaden genomfördes för sjunde året i rad och var, som man dristar sig att benämna saken, ett jätte-event, med heltäckande kläder, kysea böcker och korsstygsbroderi. Prydare än någonsin, för att citera ur den stolta rubriken.

Claes Wahlin

Kulturuppslagen - en utvecklingshistoria

Kvällstidningarnas kultursidor följer ganska genrellt samma utvecklingsmönster. Det har blivit fler artiklar på samma oförändrade utrymme med en tydlig tendens mot en allt mer hårddragen mallning. Under det senaste decenniet har uppslagen i de båda kvällstidningarna även börjat visa upp betydligt många fler illustrerade mindre artiklar och citat.

Kvällstidningarnas kulturuppslag ser generellt rätt likartade ut vad gäller utformning och typ av artiklar. Kultursidorna har med några undantag sedan de första upplagorna utgjorts av ett tvåsidigt uppslag med opinionsmaterial, kritik och diverse texter med nyhetsanspråk.

Vid de tillfällen som tidningarna stoltserat med endast en kultursida har den andra sidan i uppslaget alltid upptagits av annonsering, vilket är intressant i sig. Det är inte så (i så fall indirekt) att kulturdelen skulle minskats till nöjesdelens fördel utan rent spekulativt torde det hänga ihop med kraven på ökad eller åtminstone bibehållning av såld annonsplats.

En väsentlig utveckling kan urskiljas på både Expressens och Aftonbladets kulturuppslag under de år vi undersökt. Det har tillkommit betydligt fler illustrationer och "grafiska citat" på sidorna. Detta kan hänga ihop med en till viss del hårdare redigering och mallning men tydligt är att grafikmaterialet ökat sedan 1990. Exempelvis kunde vi på de 14 nummer av Expressen från 1990 års upplaga inte identifiera ett enda sådant illustrativt eller grafiskt material på kulturuppslagen.

Motsvarande siffra för det senaste året i studien, 2009 var 23 instanser. Vad gäller Aftonbladet fanns det sex sådana artiklar under utgåvorna 1990 med en gradvis ökning genom åren till 25 illustrativa artiklar år 2009.

En förklaring kan delvis vara det faktum att möjligheterna för redigering utvecklats enormt under den tidsperiod som vår studie omfattar, inte bara i egenskap av snabbhet utan även användarvänlighet och tillgänglighet. En intressant parentes till detta är att det överlag finns enormt många fler redigerare på redaktionerna (för de flesta) tidningar idag än under 1990-talets första hälft.

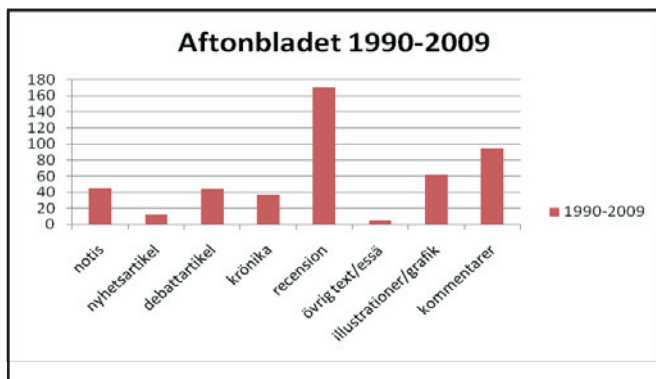
Kritikinhållet på kultursidorna är intressant ur det perspektivet att det tydligt går att se vad för slags recensioner som prioriteras före andra. Litteratur- och teaterkritik är de två dominerande genrena vad gäller båda kvällstidningarna. Föga förvånande är det litteraturkritik som utgör större delen av de flesta recensionerna. År 1990 var 20 recensioner av totalt 33 fall knutna till litteratur på aftonbladets kulturuppslag medan motsvarande siffra på Expressen samma år var 15 litteraturrecensioner av totalt 25 fall. 2009, nästan 20 år senare har fortfarande lite mer än hälften av alla recensioner på Aftonbladets kulturuppslag litteraturanknytning. Expressens litteraturrecensioner stod samtidigt för 45 % av kritikutbudet.

Just kritik utgör merparten av de artiklar som ryms på kulturuppslagen. Båda kvällstidningarna har nästan exakt lika stor andel recensioner i förhållande till resten av artiklarna. Av Aftonbladets totala antal artiklar står kritikdelen för 36,3 % medan Expressen har 36,4%

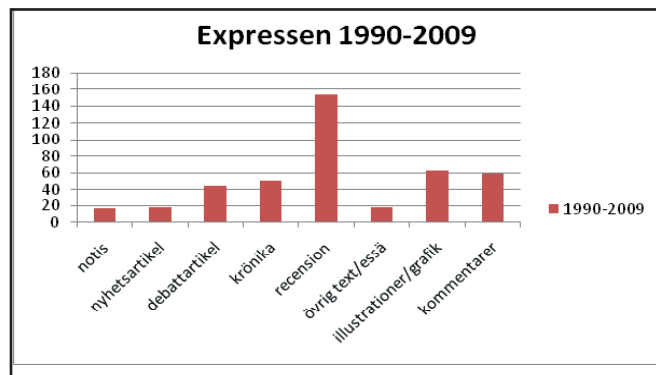
recensioner av dess totala mängd publicerade artiklar. Märk väl att detta inte ska förväxlas med utrymme eller artiklarnas storlek då de varierar kraftigt. Under den tidsperiod som omfattas av studien har Aftonbladet publicerat 170 recensioner mot Expressens 154.

Sett till antalet artiklar som får plats på kulturuppslagen märks en klar ökning hos de båda kvällstidningarna från 1990 till 2009. Expressen har gått från 69 artiklar 1990 till 94 stycken 2009 medan Aftonbladet ökat från 82 till 99 under samma tidsperiod. Det är alltså mer artiklar på samma utrymme som tidigare i båda kvällstidningarna. En konsekvens av det är att texterna generellt blivit kortare men även att det märks en mer tydlig mallning med återkommande dagliga inslag. Dessa utgörs inte sällan av olika illustrativa artiklar av kortare art.

På nöjesdelen ser det likadant ut med den skillnaden att antalet sidor vikta åt nöje är betydligt fler idag än tidigare vilket naturligtvis även får konsekvensen att det publiceras avsevärt många fler nöjesartiklar. 1990 hade Expressen under de två veckor som undersökts 67 sidor som innehöll någon form av nöjesinriktad artikel för att 2009 ha nästan dubbelt så många med 119 sidor. Aftonbladet har på samma vis fått allt fler sidor med

totalt 468 kulturartiklar

totalt 423 kulturartiklar

Nöjessidorna har blivit betydligt fler till antalet under de senaste 20 åren. Utöver att finnas i tidingen har det tillkommit en del nöjesspecifika bilagor med extra material.

nöjesmaterial då man ökat från 79 sidor under 1990 till 144 sidor år 2009. Avgränsningen för denna studie gjorde att bilagor som kostar extra inte har undersökts vilket skulle ha bidragit till ännu fler nöjesinriktade sidor om de hade gått i studien.

Innehållet på kulturuppslagen, alltså vad för slags artiklar som publiceras skiljer sig inte nämnvärt åt mellan tidningarna - utöver i antal. Aftonbladet har under perioden haft något fler debattartiklar för att under 2009 bara ha hälften så många som Expressen. Aftonbladet har även publicerat betydligt fler notiser på kultursidorna än Expressen medan den sistnämnda överlag stått för den större mängden artiklar bestående av krönikestoff. Kanske kommer man att kunna se någon förändring i vilka sorters artiklar som kommer att öka eller minska i antal nu när Expressen nyligen fått en ny chef för sin kulturredaktion?

Stephan Drenzel

GERT GÜNTHER GRASS och GÖRGY KONRADL i ett möte i Bonn. De två författarna har skrivit tillsammans boken "De två världarna".

GRASS GERT GÜNTHER GRASS (74) är en av världens mest kända författare. Han har skrivit flera romaner och noveller, som "Hundstämman" och "Die Hesse". Han är också en av de få författare som har vunnit Nobelpriset i litteratur.

KONRADL GÖRGY KONRADL (67) är en ungersk författare som har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som översättare och dramatiker.

De två författarna har skrivit tillsammans boken "De två världarna", som handlar om deras erfarenheter från tiden som författare i DDR och Östtyskland.

LARS OLSSON och GÖSTA MALMSTRÖM i ett möte i Bonn. De två författarna har skrivit tillsammans boken "Ökänsligt om ökad Verdi".

OLSSON LARS OLSSON (70) är en svensk författare som har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

MALMSTRÖM GÖSTA MALMSTRÖM (75) är en svensk författare som har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

De två författarna har skrivit tillsammans boken "Ökänsligt om ökad Verdi", som handlar om deras erfarenheter från tiden som författare i DDR och Östtyskland.

Jämförelse mellan uppslagen, här Expressen från början av 1990-talet. Utgåvan nedan är från 2000-talets senare del. I den yngre upplagan är det mer material som trängs på lite mindre utrymme än annonseringen tar plats. Texterna är även generellt kortare jämfört med tidigare.

KULTUR

Kommentar

Dikterandets diktatur

Miguel Cervantes var en av världens största författare. Han har skrivit flera romaner och noveller, som "Don Quixote" och "Cervantes' diktatur".

Från glaskölen

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Hotakainen utan hot

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Integritet va e det?

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Hotakainen utan hot

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Integritet va e det?

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

KULTUR

Kommentar

Dikterandets diktatur

Miguel Cervantes var en av världens största författare. Han har skrivit flera romaner och noveller, som "Don Quixote" och "Cervantes' diktatur".

Från glaskölen

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Hotakainen utan hot

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Integritet va e det?

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Hotakainen utan hot

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Integritet va e det?

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Konsten eller karriären

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Under drygt 50 år har vi bytt ut allt utom själva idén.

En av världens största författare har skrivit flera romaner och noveller. Han har också varit verksam som dramatiker och scenarist.

Expressens kulturchef Karin Olsson.

Foto: Christian Ström

Kultursidornas framtidsdilemma

Det senaste decenniet har vi sett hur gränserna mellan finkultur och den ofta lite styvmoderligt behandlade populärkulturen, här även kallad fulkultur blivit alltmer utsuddade. Begreppet *kultur* i en dagstidningskontext omfattar idag, vare sig man vill eller inte en hel del mer än tidigare.

Karin Olsson efterträdde Björn Wiman som kulturchef för Expressen under våren 2010. Hon anser att kultursidorna generellt inte skiljer sig mycket mellan kvällstidningar och morgonpress. Däremot menar hon att det går att se tendenser från morgontidningarnas sida att alltmer likna kvällspressen.

– Jag tycker vårt uppslag kan jämföras med idé och kritikuppslaget i Dagens Nyheter. Morgontidningarna liknar oss allt mer, det är en otrolig tabloidisering när man kollar till vilka nyheter som prioriteras och hur de viker fler sidor åt ett ämne. Vi kanske försöker vara lite roligare, använda mer grepp från kvällstidningsjournalistiken. Som ett exempel kanske vi skulle göra en analys av *Kommissarie Winter* så länge man gör det på ett kvalificerat sätt påpekar hon.

Att det numera finns mer grafik och illustrationer på uppslagen menar hon är ett medvetet val.

– Vi eller våra redigerare gillar att packa våra sidor väldigt komprimerat. Vi vill ha en tidning med stora kontraster, det är det som gör kvällspress till ett så spännande forum.

Under 1990-talet och början av 2000-talet blev gränserna mellan traditionell fin- och fulkultur mer upplockrade på kultursidorna. Hon påpekar att det är nu man ser en reaktion på detta och man vågar prata om kvalitetskultur. Språket på kultursidorna har fått ett lite enklare tilltal i samband med breddningen av kulturbegreppet, någonting som Karin ser tendenser till idag.

– Nu tycker jag att det generellt går mot ett mera traditionellt språk, man försöker i högre grad bevara fin-kulturens särart. Så länge man skriver elegant och smart kan man leka med språket, men det är ändå viktigt att hålla en hög stilistik nivå utvecklar hon.

En särart vad gäller traditionell finkultur är litteraturens dominerande position. Någonting som syns på de flesta tidningars kultursidor. Karin förklarar att den traditionen värnas det om.

– Litteraturen har alltid varit ryggraden i kulturjournalistiken och är det fortfarande.

Nöjesjournalistikens, eller i viss nedlåtande ton *fulkulturens* association med kulturbegreppets breddning påverkar inte alls kulturjournalistiken på Expressen i jämförelse med andra tidningar.

– Nöjesdelen har en separat redaktion, vi har ingenting med varandra att göra förklarar Karin.

Tillskillnad mot annat innehåll i tidningen så har kultursidorna i expressen en mera specifik funktion som ger dem en särprägling.

– Vårt material används inte för att sälja tidningen vilket gör att vi inte behöver tänka kommersiellt på samma vis. Vi kan driva en mer självständig värdering vilket vi tycker är viktigt.

Maria Schottenius har arbetat som kulturchef både på Expressen och Dagens Nyheter.

Foto: Christian Ström

Maria Schottenius är numera *Senior Columnist* på Dagens Nyheter men mellan 1993 och 2002 var hon chef för kulturredaktionen på Expressen. Hon anser att kulturuppslagen på kvällstidningarna håller en bra kvalitet idag.

– Kvällstidningarna tycker jag sköter sitt uppdrag bra, men jag kan ibland reta mig på att det är annonser på kulturuppslagen.

I tid av minskade upplagor där allt fler kanske väljer att ta del av tidningarnas utbud på nätet blir framtidsfrågan intressant. Om allt färre läser tidningar och annonser försvinner under nyckfulla konjunktursvängningar leder det till förändringar för kulturjournalistiken och journalistiken i allmänhet.

– Tidningarna kommer nog att bli mer nischade, kultursidorna kommer att tvingas införa ett ännu starkare kvalitetstänkande. På sikt tror jag att papperstidningarna kommer att försvinna. Sen kvarstår detta att journalistik är dyrt. Vem ska betala för den i framtiden? Nu ska det göras mer journalistik för samma pengar, och det är viktigt med journalistik på journalistikens villkor.

Kulturredaktionen på Expressen består av ett fåtal personer mätt mot morgonpressens bemanning vilket gör att en väsentlig del av innehållet på uppslagen är inköpt frilansmaterial. Karin Olsson påpekar att omkring två tredjedelar av innehållet kommer från frilansare. Hur kultursidornas framtida utveckling kommer se ut är en intressant och ständigt aktuell fråga. Karin ser i nu läget inga klara tendenser om vartåt dessa sidor traditionellt vikta åt folkbildning är på väg.

– Jag tror inte att vi kommer se några större förändringar men det är svårt att sia om trender över lång tid. Det största hotet för printpressen är att allt färre köper den. Det vore fruktansvärt om vi skulle tvingas skära ner på till exempel frilansbudgeten.

Stephan Drenzel

Kultur

Kulturchef: Håkan Jaensson tel: 08-725 24 49 R
Sekreterare: Gunnel Rejn tel: 08-725 24 48 An
E-post: kultur@aftonbladet.se Internet: www.aft

JAN STENMARK:

Ett helve för arbet

Förbud att c
ingen yttran
arbetsmiljö,
risk disciplin
total otryggl
slås ner me
dare produk
löshet, korr
det ut i det
nya fabriker.

Någon får
det tänkta a
Kina är det
motståndar
den internat
lismen. "I Ki
dödsdome

**En utveckling mot snabbare, kortare
och mer illustrativt material
- sammanfattande text**

Det är svårt att dra generella slutsatser över kultursidorna eller kulturuppslagens förhållande gentemot nöjesdelarna i kvällstidningarna under den period vi har undersökt. Det hänger dels ihop med det faktum att de båda utgör två separata redaktioner som är helt åtskilda från varandra som Expressens kulturchef Karin Olsson påpekar. Vidare så har man en kulturchef och en nöjeschef som båda ansvarar för sina respektive områden. En annan viktig faktor är att kulturuppslaget som sådant sett likartat ut och haft sin bestämda plats i tidningarnas inledande del under alla de år som vår studie omfattar. Gemensamt för det båda tidningarna var att det är annonser som tydligast betingat rent utrymmesmässigt ifall tidningen haft en, en och en halv eller två sidor kulturmaterial.

Nöjesdelen har ökat i antal sidor, artiklar och innehåll i de båda kvällstidningarna. Det skrivs helt enkelt mycket mer om nöje idag än vad det gjorts tidigare. Det går dock inte att säga rent konkret ifall denna nöjesexpansion skett på bekostnad av kultursidornas innehåll och utformning exempelvis genom att ta en större bit av budgeten eller det totala sidantalet. Klart är i alla fall att det är mer material som gnuggar armbågar med varandra på både kultursidorna och nöjessidorna. Antalet artiklar som får plats på kulturuppslagen har ökat från 1990 till 2009. En förklaring är delvis det faktum att texterna generellt blivit kortare, dock så finns det kvar exempelvis recensioner av helsidoformat. Något som Karin Olsson på Expressen anser är viktigt för att kunna spegla mixen eller kontrasterna på sidorna.

En viktig förändring som går att tyda är att en artikeltyp som knappt fanns i början av 1990-talet ökat enormt till att bli ett stående inslag i den dagliga upplagan. Illustrationer eller grafiska citat var under 1990-talets första hälft snarare ett undantag än regel för att under 2000-talet finnas på uppslagen nästan varje dag. Ökningen av antalet artiklar på sidorna hänger därför även ihop med att det numera är väldigt mycket mer *grafiska detaljer* av mindre modell som ska få plats.

Innehållsmässigt så ser det väldigt likartat ut på de båda tidningarna. De olika sorters artiklar som presenteras på kultursidorna varierar endast i antal från tidning till tidning. Då denna studie inte ser till själva *ämnena* som artiklarna sedan belyser kan vi inte säga någonting konkret om skillnader för ämnesvärdering. Det märks dock att Expressen överlag har fler krönikor medan Aftonbladet generellt haft fler notiser varje år. Aftonbladet har även haft lite fler debattartiklar för att endast ha hälften som många som Expressen under sista året. Det är dock svårt att se ifall denna ökning kommer att hålla i sig då till exempel Expressen nyligen fått en nytillträdd kulturchef vilket eventuellt skulle kunna leda till andra förändringar.

Kritik och då främst litteraturkritik är någonting som båda tidningarna prioriterar då mer än en tredjedel av alla artiklar i både Expressen och Aftonbladet utgörs av någon form av recension av en traditionellt finkulturell konst. Recensionerna berör ämnen som konst, musik och då främst någon form av klassisk musik, teater, litteratur och opera. Litteratur är som tidigare nämnts den klart dominerande ämnesvalet med teaterkritik som den näst mest representerade på kulturuppslagen. Att litteraturkritik har en så dominerande position kan tillskrivas den redaktionella synen på litteratur som en grundpelare i finkulturrummet.

Hur kultursidornas framtida utveckling kan se ut är svårare att uttala sig om. Både den tidigare kulturchefen på Expressen, Maria Schottenius och nuvarande kulturchef Karin Olsson delar dock synen på att den största förändringen och det indirekt största hotet för innehållet på kultursidorna och tidningarna i stort är papperstidningens eller printpressens framtida existens. När upplagorna går ner minskar intäkterna vilket i förlängningen påverkar bemanning och budget. Vem ska då betala för journalistiken i framtiden som Maria Schottenius uttrycker det.

Stephan Drenzel

Så vad är det som har hänt spelar det för

Att kultursidorna har förändrats i takt med ett växande fokus på nöjesmaterial och att detta påverkat redaktionernas förutsättningar är tydlig. Framför allt morgontidningarna men också kvällstidningarnas kultursidor har blivit snabbare och mer nöjeslika i sin framtoning. Att någonting förändrats behöver naturligtvis inte innebära att det har försämrats.

När vi påbörjade projektet utgick vi från hypotesen att man genom en kvantitativ innehållsanalys av tidningarna skulle kunna undersöka och visa på att nöjessidorna fått ett ökat utrymme på bekostnad av kultursidorna. Vi tänkte oss dessutom att detta hade göra med att kravet på tidningarna att sälja ökat och att nöjesmaterialet till sin natur ligger mer i linje med kommersiella nyhetskriterier än vad kulturmaterialet gör. Intervjuerna var främst tänkta att fungera som kompletterande förklaringar och kommentarer till våra kvantitativa resultat.

Det vi snart såg när vi sammanställde våra resultat var att antalet kulturartiklar inte alls minskat utan istället blivit fler under de senaste två decennierna. Att de inte blivit färre betyder dock inte att deras utrymme inte minskat. Intervjuerna med representanterna från tidningarna visar, vilket man också snabbt märker vid en snabb koll på sidorna, att artiklarna har blivit avsevärt kortare. Dessutom har användandet av grafiska effekter ökat

kraftigt vilket också påverkar det totala utrymmet för text samt tar upp redaktionernas tid. Nöjesmaterialet har dessutom, åtminstone när det gäller morgontidningarna, fördubblats när det gäller antalet artiklar. Att de där delar utrymme med kulturmaterialet på ett annat sätt än i kvällspressen styrker ytterligare teorin om att nöjesmaterialet påverkat kulturmaterialets förutsättningar när det gäller morgontidningarna.

Även om inte alla intervjupersonerna håller med om att kvalitén på texterna påverkats av förändringarna så innebär trots allt ett minskat teckenutrymme också ett minskat utrymme för kritik och diskussion. Att väcka debatt, påverka opinionen och kritisera och kommentera sin samtid är förmodligen kultursidornas viktigaste funktioner och genom att genomföra förändringar som medför att den här typen av inlägg får mindre plats förlorar man givetvis något. Till försvar för att kvalitén inte försämrats hävdas det av vissa av intervjupersonerna att texternas kvalitet inte är beroende av deras längd och att den kommenterande, diskuterande funktionen numera i större utsträckning äger rum i andra forum, främst internet. Att diskussionerna bytt forum kan dock inte användas som argument för att tiden skribenterna har på sig med sina texter inte blivit kortare i takt med förändringarna. Idag läggs mer tid på att exempelvis leta citat- och notismaterial än tidigare vilket lämnar

egentligen och vad roll?

mindre tid kvar till reflektion och eftertanke. Att texterna blivit kortare fungerar knappast som avlastning.

Det är svårt att knyta samman den stora ökningen av nöjesmaterial och förändringarna i kulturjournalistiken med en ökad kommersialisering. Särskilt med tanke på att innehållsanalysen inte kan säga mer om förändringarna än de rent kvantitativa. Eftersom antalet intervjuer dessutom var så pass få är det svårt att göra några generaliseringar angående anledningarna till förändringarna. Det går dock att ana vissa tendenser baserat på intervjuerna.

De ansvariga redaktörerna var minst sagt försiktiga i hur de uttryckte sig när det gällde popularisering och målgruppstänk. Skribenterna var något mer frispråkiga och menade att det ökade nöjesmaterialet visst var en konsekvens av att man försöker locka en ny typ läsare. Att svaren skiljer sig kan förklaras av att man i egenskap av chef har ett annat ansvar för hur tidningen framstår.

Tittar man på kvällstidningarna har man dessutom separata avdelningar för kultur och nöje vilket gör att man inte märker av varandras inomredaktionella strategier på samma sätt. I slutändan verkar det dock inte helt orimligt att fokusförändringar och budgetomfördelningar har påverkats av försök att marknadsanpassa tidningen och framför allt locka yngre läsare. Särskilt inte som

tidningarnas ekonomi i stort generellt sett försämrats.

Tilläggs bör dock att försök att locka andra målgrupper eller ligga i fas med sin samtid inte nödvändigtvis är någonting negativt. Negativt blir det först när kvalitén på innehållet blir lidande. Försämrats kulturmaterialet genom en ökad fokusering på nöje måste därför förändringen sägas vara negativ (förutsatt att man tillskriver kulturmaterial någon form av egenvärde givetvis).

Återigen: det är svårt för oss att säga något helt säkert om huruvida anledningen till förändringarna faktiskt beror på en ökad kommersialisering. Det vi vet är att de intervjuade journalisterna, om än för få för att vi ska kunna generalisera, menar att nedskärningar och fokusförändringar påverkat inte bara utrymmet utan också kvalitén. Att nöjesartiklarna blivit så pass många fler tyder också på (om vår teori om att nöjesmaterialet bättre passar in i de kommersiella nyhetsvärderingskriterierna stämmer) att det skett en ökad kommersialisering.

Även om man inte direkt kan visa på att nöjesinriktat material tagit utrymme från kulturmaterialet så har det senare påverkats av förändringarna, det ligger bara lite djupare under ytan än vad innehållsanalysen kunnat visa.

**Christian Ström
Stephan Drenzel**

Redaktörer: Stephan Drenzel, gusdrenst@student.gu.se 070-7484405

Christian Ström, Gusstromch@student.gu.se 076-1715188

2 Manifesto

3 Syfte & Frågeställningar

4 Kulturbegreppet

6 Kommersialiseringen

8 Kultursidornas historia

12 Morgontidningarna

14 Svenska dagbladet

18 Dagens Nyheter

22 Morgontidningarna sammanfattning

24 Kvällstidningarna

30 Sammanfattning kvällstidningarna

32 Avslutande ord

Arbetsrapport:
Förändringar i utrymme och innehåll på kultursidorna i svensk press
1990-2009

Stephan Drenzel (gusdrenst@student.gu.se)
Christian Ström (gusstromch@student.gu.se)
VT10 Termin 3 Journalistutbildningen, JMG
Göteborgs Universitet
Handledare: Jonas Ohlsson

Arbetsmetod & Urval

Vi har utgått från en kvantitativ innehållsanalys där vi med hjälp av mikrofilm och två separata kodscheman försökt skapa oss en bild av kultur- och nöjessidornas innehåll. Med hjälp av SPSS har vi sedan försökt dra statistiska slutsatser kring det insamlade materialet. Resultaten har vi sedan försökt komplettera, förklara och levandegöra genom intervjuer med personer i beslutsfattande positioner och/eller lång erfarenhet av kulturjournalistiskt arbete.

Metodens styrka har varit att den tillåtit oss att analysera ett ganska stort material (med tanke på tidsbegränsningar och omfång). Att undersöka artiklarna mer på djupet och titta mer specifikt på språkliga skillnader hade krävt en annan typ av metod som knappast hade tillåtit att göra lika många nedslag. Däremot hade det ju gett mer material kring vad för slags urval av ämnen som skiljer tidningarna åt, alltså vad anser tex. Aftonbladet vara "viktig" jämfört andra tidningar. Detta hade varit intressant men hade krävt betydligt mycket mera tid än vad som rymdes inom denna studies ramar.

Svagheten med att undersöka ett material så pass ytligt som vi ändå gjort är att många av de förändringar som antytts i intervjuerna, men som inte lyckats fånga upp i analysen, är förändringar i språket och framför allt artiklarnas längd och tyngd. Som det ser ut nu blir det ingen statistisk skillnad på en artikel på 10 000 tecken och ett kort frilagt citat. Något som definitivt skulle kunna påverka de slutsatser vi sedan dragit. Vi upptäckte också tidigt i kördandets att det fanns vissa problem i de gränsdragningarna och definitionerna vi gjort när det gällde artikeltyperna. Lyckligtvis upptäcktes det så pass tidigt att det inte var ett allt för stort arbete att lägga till och ändra detaljer i våra kodscheman.

Vi har valt att analysera DN, SvD, Aftonbladet och Expressens där vi har gjort 5 nedslag; 1990, 1995, 2000, 2005 och 2009. Från vart och ett av åren och tidningarna har vi undersökt 14 datum. Vi valde 2-8 april och 1-10 oktober då det dessa datum inte inträffar något årligt arrangemang som skulle kunna påverka våra resultat (datumet valdes efter att vi tittat igenom tidningarna från 1990 utan att hitta något som verkade påverka resultaten i någon riktning). Sammanlagt handlar det alltså om 280 tidningar som kodats. Vi valde tidningarna DN, SvD, Aftonbladet och Expressen för att kunna undersöka om det finns skillnader i hur utvecklingen på kultursidorna sett ut mellan kvälls- och morgonpressen. När det gäller just morgonpressen valde vi DN för att den är Sveriges största morgontidning och SvD för att den är den tidning som vi tänker oss tydligast konkurrerar med DN och som har flest likheter med denne när det gäller typ av bevakning och bevakningsområde. Intervjupersonerna valdes som nämnts ovan på grund av att de varit verksamma under lång tid, vilket givetvis ger större kunskap om förändringar, eller för att de har eller har haft en beslutsfattande position. Det borde öka insikten i till exempel redaktionella beslut och avvägningar.

Vi tror att den metod och de intervjuer vi valt ger oss möjlighet att säga någonting om förändringar på just de stora tidningarna men inte att det gett oss ett tillräckligt starkt empiriskt resultat för att dra några generella slutsatser. Vidare är de statistiska resultat som vi kunnat visa på ganska svaga när vi inte vet någonting om hur det sett ut i stort på tidningssidorna och förändringarna är dessutom, på de flesta punkter, så pass små att det är svårt att dra några större växlar utifrån dem. Att vi dessutom bara undersökt de största, storstadstidningarna drar givetvis också ner generaliserbarheten.

Arbetsfördelning

All kodning är utförd gemensamt, detta främst av den anledningen att vissa av artiklarna kunde ligga ganska nära varandra i stil och form. Vi kände därför att det var en nödvändig förutsättning för att inte glida ifrån ursprungsdefinitionerna att diskussion om artikeltyp möjliggjordes genom diskussion. Dessutom använde vi oss av två separata kodscheman så det hade knappast varit tidsbesparande att jobba individuellt.

När vi sedan skulle börja förbereda intervjuerna delade vi helt enkelt upp det så att Stephan tog hand om kvällstidningarna och Christian om morgontidningarna. Baserat på vår statistik, ursprungliga hypoteser och litteraturen har vi sedan tillsammans utarbetat ett frågeformulär som vi använt oss av till intervjuerna (med viss hänsyn till skillnader mellan morgon- och kvällstidningar). Intervjuerna har sedan genomförts gemensamt och citaten korsrefererats innan färdig artikel. En tidskrävande detalj var att vi under kodningens första hälft även kodade namnen på artikelförfattarna. Åtskilligt med tid gick åt till att förhand skriva ner författarna bakom en stressigt hög summa kulturartiklar. Däremot hade det fördelen att vi kunde se vilka som skrivit artiklar i tidningarna under 1990 och som fortfarande var aktiva och skrev 2009. När vi sen skulle hitta lämpliga personer med längre erfarenhet av kulturtext var detta till enorm hjälp att snabbt kunna bestämma oss för vilka vi skulle vilja (eller behöva) intervjua.

De inledande och avslutande artiklarna är skrivna i samråd, Stephan har ansvarat för kulturbegreppsartikeln och redogörelsen för kultursidornas utveckling. Christian har ansvarat för artikeln om kommersialisering samt den om metod och forskningsanknytning. Artiklarna som rör kvällstidningarna är skrivna av Stephan och de om morgontidningarna av Christian.

Problematik

Ett arbete som detta har ju även sin beskärda del av problem. En massa tid och onödigt arbete gick åt i början då vi hade en helt annan frågeställning kring ett annat ämne. Efter att vi bytt både ämne och frågeställning kunde vi äntligen (två veckor in projektet) komma igång ordentligt med inläsning och jobba med kodbok för kultursidorna.

När det kommer till intervjuerna hade vi ca 60-70 % bortfall, alltså en mängd folk som antingen inte hade tid att vara med eller helt enkelt inte svarade på våra intervjufrågningar. De som dock ställde upp var snabba med att svara och trevliga. Det absolut största problemet i arbetet gäller dock en intervju som precis i slutskedet föll bort. Vi hade ansträngt oss för att varje tidning skulle få ha med minst en representant bland intervjutexterna men när vi sedan for till Stockholm med alla intervjuer bokade visade det sig att Aftonbladet av lite oklara anledningar inte kunde vara med. Vår bokade intervjuperson, Åsa Linderborg hade åkt iväg till annan ort samma dag som vi hade vårt samtal med henne inbokat. Efter en lång väntan i ABs soffa fick vi slutligen förklaringen att vi måste ha "trillat bort någonstans" i planeringen då det inte fanns någon anteckning om ett möte med två herrar från Göteborg på den överenskomna tiden...

Detta påverkade dels resten av vår intervjuvecka men även slutresultatet då vi naturligtvis redan börjat skissa på hur vi ska lägga upp alla artiklar osv. I slutändan så fick vi göra valet att ha med en mer generell diskussion kring kvällstidningarna framför varje enskild tidning.

Överhuvudtaget blir de slutsatser vi drar av intervjuerna problematiska då de är alldeles för få för att kunna generalisera i kring. De kan, i slutdiskussionen, endast ge en fingervisning om hur det faktiskt ser ut och varför. De enda "säkra" resultat vi egentligen kan prata om är de vi hittat genom vår innehållsanalys. Den i sin tur borde ha gjorts mer ingående så vi hade fått fram exempelvis textlängd redan genom kodningen. När vi insett det är det dessvärre för sent att göra något åt. Hela arbetet kan på grund av dessa problem tyvärr ge en något spekulativ känsla.

Målgrupp

Vi tänker oss att artiklarna skulle kunna publiceras i någon form medievetenskaplig eller kulturjournalistisk kontext. En bredare allmänhet är med största sannolikhet helt ointresserad av undersökningen.

Referenser

Skriftliga:

Refererade:

Farväl Kultursidor, Björn Gustavsson

Metoder i kommunikationsvetenskap, Mats Ekström och Lars Åke Larsson

Nyhetsverdier, Sigurd Allern

Kommersialisering: Här och där, då och nu Ingela Wadbring

Kritik av kritiken, Tomas Forser

En kultursidas uppgång och fall: finkultur och masskultur i Kvällsposten 1950-1971, Henrik Sjögren

Culture and Anarchy, Matthew Arnold: <http://www.gutenberg.org/etext/4212> (ebok, kulturkritik)

<http://h27.it.helsinki.fi/spraknat/kultur/kultur/carpelan.php> intervju med författaren & litteraturkritikern Bo Carpelan (hämtad 2010-04-22)

Icke refererade:

The commercialization of News, John H. McManus

Culture, Inc. Herbert I. Schiller

Kritikens plats på Dagens Nyheters kultursidor 1997 och 2007, Viktor Sjöberg

SOM-undersökningen 2007

I Krympt kostym, Josefine Sternvik

Skilda Världar – 38 kapitel om politik, medier och samhälle, Sören Holmberg och Lennart Weibull

Metoder i Kommunikationsvetenskap, Åsa Jernudd

Nationalencyklopedin, uppslagsord "kultur"

Muntliga:

Josefin Sternvik, Ingela Wadbring, Ingegärd Waaranperä (DN), Anna Ångström (SvD), Stefan Eklund (SvD), Maria Schottenius (DN), Karin Olsson (Expressen)

Bilder:

De flesta av bilderna är tagna av oss själva. Vid annat fall som tex. bilderna på de äldre herrarna har vi så gott vi kunnat redogjort för vart de kommer ifrån. Upphovsrätten borde dock ha gått ut då bilderna är så pass gamla och väl spridda vad vi kunnat se. Bilden på kaffekoppen och teatermasken är hämtade från public domain pictures där det tydligt klargörs att bilderna från denna sida fritt får användas.

www.publicdomainpictures.net

Abstract

“Changes in content and disposition in the culture section of Swedish newspapers 1990-2009”

By: Stephan Drenzel & Christian Ström

Third semester of journalism, JMG

University of Gothenburg

The purpose of the project is to study whether, and how, the increase of articles concerning entertainment and popular culture has decreased the number of articles concerning more classical culture journalism. The hypothesis is that this increase is an effect of the papers trying to broaden its audience by giving it a more easily accessible material which, in the light of news value theories, could be a sign of commercialization. Narrowed down to simple questions the articles try to investigate:

How many articles in the newspapers is concerning culture today compared to 20 years ago?

What are the relation between articles concerning entertainment and articles about culture?

Are there changes in the way culture is presented today compared to 20 years ago?

If any, what's the reason to these changes (in content and/or in number of articles and space given)?

And:

How do these changes fit in to theories of commercialization?

The results of the project is then compared and referenced to theories about commercialization as well as theories and material about culture and culture journalism in general. The most important works and theories to this article (however some referenced to implicitly) is: Kommersialisering: Här och där, då och nu Ingela Wadbring, Kritik av kritiken, Tomas Fosser and Farväl Kultursidor Björn Gustavsson.

The project is based on a quantitative analysis of 280 issues of 4 different papers. We've used the years 90,95,00,05 and 09 which make it a total of years investigated during a 19 year period. We've also interviewed five persons in leading positions in the papers cultural sections and/or many years experience of cultural journalism.

We've reached the conclusion that an increase in the way newspapers focus on news concerning entertainment in fact has had an effect on the attention, money and time spent on culture journalism. It also affected the way culture journalism is being presented. Although not able to say with absolute certainty, this might be the effect of commercialization.

Kategorier som vi använt i kodningen

För att tydliggöra hur vi gått tillväga i kodningen bifogar vi nedan exempel på de olika kategorier vi använde oss av. Det borde framgå i textrutorna hur vi tänkt kring och vad som utmärker de olika artikeltyperna. De mer traditionella artiklarna som ex. recension, notis, nyhetsartikel etc utgör inget speciellt problem. Lite mer ingående tolkning krävdes kring kommentar, debatt och kröniketexter.

Det finns ingen ting mer förödande än att se idioter lyckas med det vi själva företagit oss.
Gustave Flaubert

Foto: CAMERA PRESS

Citat/illustrationer: Denna kategori dyker upp mer och mer under de senare åren vi undersökt. Utmärkande är just att det är någon form av grafiskt citat som står 'fritt' och alltså inte hör ihop med någon artikel. Generellt är dessa ungefär lika stora som en notis.

Han har spelat en stackars vilson kille, men i själva verket har han en ordentlig strategi för att få folk att prata om honom.

Michel Houellebecqs icke auktoriserade biograf Denis Demonjon intervjuas i Axxess (07/05).

Det är barnen

SVEN NEZANDER om dagstörngarna och den nya självkänslan

som förlorar

Debattartikel: artikeln utgör någon form av inlägg i en pågående diskussion eller annan aktuell händelse. Ofta även 'svar på tal' till något som någon annan påpekat tidigare. Texterna är mer argumenterande och längre än exempelvis de texter vi valt att kalla för kommentarer.

Kommentar: ofta kortare texter där det ibland inte finns med någon författare. Texten kommenterar eller 'tycker till' om någonting.

2 stora sportevenemang seglar förbi SVT:s flaggskepp i kampen om programpengarna. Mot fotbolls-VM och vinter-OS nästa år har SVT:s kulturmagasin *Sverige* ingen chans. Kulturprogrammen ska spara 15 miljoner kronor. **Upprörande.** Men med tanke på programmets karaktär av kuriosa, bolibömpa och glesbygdstöd finner vi förhärskade nollåttor inte ord. Vi är kort sagt förstummade.

Froken Sverige

Världskulturmuseet hyllas

Världskulturmuseet i Göteborg har utsetts till Årets museum 2009. Utmärkelsen delas ut årligen av svenska Icom, International Council of Museums, i samarbete med Riksförbundet Sveriges museer, som i dagarna håller värmöte i anslutning till en nordisk museikonferens i Malmö.

Världskulturmuseet får utmärkelsen bland annat "för sitt aktiva arbete med att spegla samhällsdebatter och aktuella kulturfrågor ur ett globalt perspektiv", enligt motiveringen. Även Naturhistoriska riksmuseet har anledning att fira. Basutställningen Den mänskliga resan, som öppnade förra året, har valts till Årets utställning 2008.

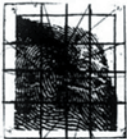
EVA BÄCKSTEDT

Notis: En typisk notisartikel - kortare text och form.

Grammatik för herrar som vill upp

PÅ PIAZZA SAN MARCO i Venedig går en man som en grovjobbare klädd i engelsk kostym. Han ser ren, trevlig och välpressad ut, han har välkötta skor av bra kvalitet men han sticker av på fel sätt mot turisterna som har solglasögon, sportskor, guideböcker och kameraväsor i nylon. Mannen lurar inte någon. Han är ingen riktig gentleman fastän kostymen ser ut som äkta Savil Row.

Männens kostym är grå, skjortan vit, han har diagonallrandig slips och väst. Inget pråligt guidarband, inga billiga accessoirer i starka färger för att nämna några av de fallgropar som en person i en arbetar- eller lägre medelklass lätt trillar i. Mannen har vissa svårigheter med att förknippas med sina framgångar i stället för med sin bakgrund, som klädkonsulten John T Molloy så träffsäkert definierat problemet i "Nya Dress For Success", en amerikansk bestseller som kommit ut på svenska med entusiastiskt förord av Ernst-Hugo Järegård.

MANNEN I GRÅTT skulle ha användning för Järegårds skadespelarkonster eller kanske den kurs i "Inkultur" som hjälpte en nyrik miljonär som anlät Molloy's konsultjänster för att lära känna grammatiken i sitt exklusiva villaområde. Annars är enlagrad grå yllekostym ett ganska säkert kort enligt författaren som vill "hjälpa människor att motverka inflytandet från den egna bakgrunden" som kan vara "en enorm karriärförstärkt".

Vägen till framgång heter Anpassning, inte strid, och i uttrycket är regeln Följ John. Man tittar på toppmännens i sin bransch och klar sig som dom. Ju mer du tyg desto mer auktoritet — med det tillägget att kvinnliga chefer reagerar positivt på gullringar. Mest auktoritativt är smärning, tyg följt av enfargat, kritstreck och rutigt.

Det är inte skämtsamt utan en populär skreven studie av en del av de förordrar en uppkomling har att kämpa med. En klädgrammatik för herrar som sålt i mer än två miljoner exemplar och lär ha påverkat utseendet på cheferna i amerikanska storföretag.

GENOM ATT PÅSTA att man visst kan lyckas om man lägger sig till med den övre medelklassens attribut håller John T Molloy liv i den amerikanska drömmen om klassrörlighet. Men det räcker inte med att vara sig själv om man vill bli president. Ronald Reagan förlorade valkampanjen 1976 när han kandiderade i beige och ljusblått.

Molloy gör stil, klass och status till en fråga om konsumtion och effektivitet. Han står självklart på företagets sida och uppkomlingarnas. Hans regelsamling får George Bushs mörkt randiga kostymer att framstå som en yrkesuniform lika konservativ och traditionsbunden som prästerskapets.

De kvinnliga anställda är ett problem. De betraktar klädsliden som en del av personligheten. Jag tänker på Tess McGill, hjältninnan i filmen "Working Girl" som skapade bilden av en karriärkvinna i dräkt och knythus genom att härna sin chef, Tess McGill spelade framgångsspelet med konformitet och kvinnlighet. Den avgörande kontakten fick hon på en fest i uringad paljettklänning.

JAG SLÅR ihop boken, tar på mig solglasögonen och ger mig ut över piazzan. På vaporetten trängs jag sedan med exklusivt parfymerade affärsmän i mörka kostymer. Sådana herrar som man annars inte ser på bussar eller i tunnelbanor är utsläppta från sina bilar och står tålmodigt bland alla andra med portföljen under armen medan båten långsamt stänkar fram på kanalen. De är mer än bara rörliga bilder av makt. I Europa krävs det skoling för att höja ögonbrynen just så arrogant.

Susanne Pagold

Krönika: en lite längre text där skribenten ofta tar större plats och inte sällan uttrycker någon åsikt. Vi har skiljt dessa åt från debattinlägg och kommentarer genom att se till längden på texten (kommentarer är betydligt kortare) och dess utformning. Tanken som vi gått efter är att krönikorna belyser mer än argumenterar.

Bohemen - alla tiders outsider

Fri existens. De dödade om den stora kärleken och förtärligheten, utan ett nödvändigtvis bestämt begrepp och disciplin för att få något gjort. Mary Gluck har skrivit en bok om de svartklädda unga män som blivit modell för alla modistager och svaret — det parniska bohemiet.

AV KARL STENCK

Den svarta kläddes bohemer har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens. Den har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens. Den har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens.

Den svarta kläddes bohemer har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens. Den har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens.

Den svarta kläddes bohemer har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens. Den har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens.

AV KARL STENCK

Den svarta kläddes bohemer har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens. Den har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens.

Den svarta kläddes bohemer har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens. Den har varit en av de mest utpräglade uttrycken för en viss typ av existens.

Kort betraktelse över tidens förmogenhetsutveckling

HÖSTEN 43, jag var ännu, miste jag i en förstnämnd nattlig djuphavskund rörligheten hos samtliga yttre kroppslar. Årens den följande långsam. En efter en, likt utdräpplad korall. Efter halvtannat år kunde jag gå igen utan hjälpmiddel, fast hälen blev ju kvar, liksom oförmågan att spela Bach om jag nu vetat vem Bach var. Tappardrismans sjuvåg heller inga cantilenor hösten 43. Svart femti år sen. Numer tänker jag aldrig på mig själv som "helt". Kanske då jag märkte att de andra alltid märkte. Att jag fick vara med för att jag aldrig riktigt var med? Det jag brände mig för hölet, eller på hänsen maskerat till kommisskapp? Inte egs i drömmen hatar jag, numera. Bara låg jag ser mig själv på film. Jag försöker i någon spegellinje. Jag försöker i min herrkapp: jag är inte alls högerhänt. Fast förstås medveten om att ni andra råkar vara lite aptik vigare än jag. Ni boxas, springer, hoppar, här er överhuvudtaget konstigt är.

II. DESSA rader skriver jag innanför ett sjukhusfönster. Alla sarter som kan skaffas hösten 90. Vilken årstid för medeltidens högstadium! På andra sidan korridoren här jag sjukvårdsträdernas flickväisar: regnfäll i Eliots hyacinträdgård. Oh, jag är inte så. Så som man alltid var ett evigt barn där man låg i rummet bredvid, och någon släckt för natten. Men sömnen var ännu långt borta, och man tydde de vuxnas dämpade röst utifrån mörkrets tapet: Levets gamla hieroglyfer.

III. NÄR BÖRJAR man tala om mig som "strum"? När slutar jag själv? När börjar jag minnas mina egna stämband? När gör någon annan det för sista gången? Käre fader Baltys, aldrig var din flickvän till välgångare än då ditt härsval av smäckprydd bronsstämpel lyftes upp ur vägspåret. Och tygo seklar tre dämner.

BÖRJN NILSSON (SÖS, avd 21, sept 1990)

Kodschema 1

1. Tidning

1. DN
2. SvD
3. Aftonbladet
4. Expressen

2. År

1. 1990
2. 1995
3. 2000
4. 2005
5. 2009

3. Datum

1. 2:a april
2. 3:e april
3. 4:e april
4. 5:e april
5. 6:e april
6. 7:e april
7. 8:e april
8. 1:a oktober
9. 2:a oktober
10. 3:e oktober
11. 4:e oktober
12. 5:e oktober
13. 6:e oktober
14. 7:e oktober

4. Placering Kultur (startside)

1. Första tredjedelen
2. Mitten
3. Sista tredjedelen

5. Placering Nöje (startside)

1. Första tredjedelen
2. Mitten
3. Sista tredjedelen

6. Antal sidor totalt i tidningen

7. Antal sidor Kultur och Nöje

8. Antal sidor Kultur
9. Antal sidor Nöje
10. Antal artiklar (alla inräknat) Kultur
11. Antal nyhetsartiklar Kultur
12. Antal notiser Kultur
13. Antal debattartiklar Kultur
14. Antal krönikor Kultur
15. Antal recensioner Kultur
16. Antal Övrigt
17. Antal Illustrationer/frilagt citat
18. Antal kommentarer
19. Antal artiklar (alla inräknat) Nöje
20. Antal nyhetsartiklar Nöje
21. Antal notiser Nöje
22. Antal debattartiklar Nöje
23. Antal krönikor Nöje
24. Antal recensioner Nöje
25. Antal Övrigt
26. Antal Illustration/ frilagt citat
27. Antal Kommentarer

Kodschema 2

1. Tidning

1. DN
2. SvD
3. Aftonbladet
4. Expressen

2. År

1. 1990
2. 1995
3. 2000
4. 2005
5. 2009

3. Datum

1. 2:a april
2. 3:e april
3. 4:e april
4. 5:e april
5. 6:e april
6. 7:e april
7. 8:e april
8. 1:a oktober
9. 2:a oktober
10. 3:e oktober
11. 4:e oktober
12. 5:e oktober
13. 6:e oktober
14. 7:e oktober

4. Innehåll

1. Notis
2. ”Nyhetsartikel”
3. Debattartikel
4. Krönika
5. Recension
6. Övrigt
7. Illustration/citat etc
8. Kommentar

5. Geografi

1. Nationell
2. Internationell

6. Producent

1. Egenproducerat (inklusive frilans)
2. Inköpt

7. Författare